

Miquel Fisac in Madrid

Local Heroes #1
Miquel Fisac Serna
1913-2006

Door Joost Hovenier,
December 2010

Local Heroes is
een initiatief van
Office Winhov

Het werk van Miguel Fisac was voor mij, bij het onder ogen krijgen van de AV Monografie uit 2003, 'Love at first sight'. Het werk van Fisac is vooral bekend door het gebruik van prefab dak-constructies, maar zijn behandeling van het geveleppervlak is minstens zo interessant. Weinig architecten onderzochten de materialen die hun gebouwen omhullen zo intensief als Fisac. Zo zijn de eerste gebouwen van Fisac ^[6] gemaakt van metselwerk, maar als eind jaren vijftig de baksteen niet dragend meer is maar enkel een schil, verandert hij de aard van de steen. Voor het Instituto de Microbiología Ramón y Cajal ^[3] ontwikkelde hij een holle gepotdekselde steen. De steen wordt nog steeds gefabriceerd onder de naam 'Ladrillo Fisac' bij HDR-ICD.

In zijn gevels zocht Fisac gedurende zijn hele carrière naar een goede uitdrukkingvorm van beton. Dit is al te zien in de vloeiende vormen van de kolommen en pergola's van het Centro de Formación ^[21] uit 1957. Hij wilde in het beton niet het patroon van de houten bekisting zien, maar het oorspronkelijk vloeibare karakter van het materiaal tot uitdrukking brengen. De Jorba pagode ^[22] en de St. Ana kerk ^[23] in Madrid laten nog traditioneel bekist beton zien. Fisac was daar ontevreden over. Hij experimenteerde begin jaren zeventig met de flexibele bekistingselementen die hij voor het eerst toepaste in het Mupag gebouw ^[15], het Casa Juan Pascual de Juan ^[14] en het enorme Hotel Tres Islas op Fuerteventura. (Canarische Eilanden).

Alle drie deze gebouwen zijn nog in vrij goede staat. Het Juan Pascual huis, vlak bij Fisac's studio in de Cerro del Aire, is indrukwekkend. Naast de bolle vormen in wit beton past Fisac hier grote vlakken vast glas met ronde hoeken toe. Ventilatie regelt hij met verholen luiken in de houten geveldelen.

Parroquia de Santa Ana
1965-1971 (23)



In 1969 wordt het IBM gebouw ^[02] in Madrid opgeleverd. De gevel bestaat uit de holle liggers (huesos) die Fisac toen al een aantal jaren voor daken toepaste. Fisac begon met de ontwikkeling deze holle liggers bij het dak van het Centro de Estudios Hidrográficos ^[20]. Het dak had een overspanning van 22 mtr en een bijzondere gelijkmatige verlichting in de ruimte eronder. Fisac zou de liggers in vele variaties toepassen tot hij in 2003 zijn laatste gebouw opleverde, het Sportcentrum in Getafe ^[19] met een overspanning van 51 mtr.

Fisac bleef relatief onbekend in Spanje, maar veel mensen kenden het uitbundige Jorba ^[22] gebouw uit 1965. Het stond op een prominente plek langs de A2 tussen het vliegveld en de stad, ontworpen om vanuit de auto te beleven. Helaas is het gebouw in 1999 afgebroken. Door de beroering die dit gaf kwam zijn werk weer in de belangstelling. Het is dan ook indirect de aanleiding voor het oprichten van de Fundación Fisac in 2006.

De expressie van de ruimte, en de materialen is in het werk van Fisac altijd nauw verbonden met de techniek. Interessant is dat innovatie en het experiment heel belangrijk zijn in het werk, maar dat hij tegelijkertijd zijn ontdekkingen tientallen jaren gebruikt en door ontwikkelt. Voor de uitvindingen vroeg hij talloze patenten aan. De Fisac steen, verschillende betonliggers, het flexibele bekistingssysteem. Miquel Fisac liet een enorm oeuvre na. Hij ontwierp tussen 1941 en 2003 ruim 130 gebouwen, waarvan 57 in Madrid. In 2007 maakt ik een kleine reisgids voor 23 werken van Miquel Fisac in deze stad. Het gidsje is nu, in iets aangepaste vorm, het openingsnummer van de reeks Local Heroes.



Laboratorios Jorba 1965-1967 (22)



Huidige situatie Laboratorios Jorba

Centro de Rehabilitacion
MUPAG: 1969-1973 (15)



Meer informatie :

Boeken:

AV Monografias, nmr 101 (2003), Miguel Fisac

Arquitecturas Ausentes Del siglo XX, nmr 07
Fisac Ensamblaje con vacios / Assembly with voids
ISBN 84-7207-152-9

Miguel Fisac - Huesos varios
Álex del Río e.o.
ISBN 978-84-96656-25-3

Internet:

Fundación Miguel Fisac:
<http://www.fundacionfisac.org/>

Miguel Fisac HuesOs Varios:
http://www.fisachuesosvarios.com/img/informacion/DOSIER_HUESOS_VARIOS.pdf

Las iglesias de Miguel Fisac, Eduardo Delgado Orusco:
http://www.arquitecturareligiosa.es/historial_congresos/congreso01_2007/documentos/08_eduardo_delgado_orusco.pdf

Miguel Fisac, Informes de la Construcción
Two papers by Fisac in 'Informes de la Construcción':
<http://digital.csic.es/bitstream/10261/2533/1/fisacc.pdf>

Miguel Fisac 2003, Universidad de la Laguna, Maria Isabel Navarro Segura:
<http://www.historiadelarteull.org/ficheros/File/FISAC.pdf>

Laboratorios Jorba, TDX (Theses and Dissertations Online):
http://www.tdr.cesca.es/TESIS_UPC/AVAILABLE/TDX-0317105-171559/29Icc29de39.pdf



Baksteen - Instituto de Microbiología Ramón y Cajal 1949-1956 (03)



Edificio IBM, 1967 (02)



Local Heroes #1

Miquel Fisac

01 CISC Libreria Cientifica 1950
Adress: Calle de Duque de Medinacelli 4

02 Edificio IBM, 1967
Adress: Paseo de la Castellana 4

03 Instituto de Microbiología Ramón y Cajal 1949-1956
Adress: calle Velazquez / calle Francesco Silveva,

04 CISC Centro de Documentaçon 1961
Adress: calle Joaquin Costa 22,

05 CISC Instituto de Quimica Organica 1963 1964
Adress: C/calle Juan de la Cierva 3,

06 Capilla del Espiritu Santo, 1942
Adress: C/Serrano 125,

07 CISC Edificio central, 1943
Adress: C/Serrano 117,

08 CISC Instituto Nacional de Optica Daza de Avldes,
'48
Adress: C/Serrano 121,
Madrid



(1)



(2)



(3)



(6)



09 Teologado de los PP Dominicos 1955-1958, Madrid
Adress: Calle de los Padres Dominicos
M40 / Av.de Burgos, Madrid

10 Capilla y Colagio de la Congregcion de la Asceuncion, '65,
Adress: Calle de los Padres Dominicos
M40 / Av.de Burgos, Madrid

11 / 12 Casa (1956) y Estudio (1970) de Migual Fisac
Adress: Cerro del Aire
M40 / Av.de Burgos, Madrid

13 Laboratorios farmacéuticos Made 1960-1967
Adress: Av. de Burgos 91,
Madrid
Afgebroken / Demolished

14 Casa Pascual de Juan en la Moraleja 1973-1975,
Adress: Camino Viejo - Camino Alto
La Moraleja, Alcobendas, Madrid



(9)



(10)



(11)



(13)



(14)





(18)



(15)

15 Centro de Rehabilitacion MUPAG: 1969-1973,
Adress: C/ Madre de Dios 42 / Maestro Chapí 25.

16 Pabellón de Dirección Alter, 1959
Adress: C/Mateo Inuria 30,

17 Parroquia de Nuestra Señora de Altamira, '83-'91,
Adress: Av. del Ferrol 49
Madrid.

18 Centro social de las Hermanas Hospitalarias, '85-'86
Adress: Calle Reina Victoria 5
Ciempozuelos (Madrid 35 km.)

19 Polideportivo Sportscenter 2003
Adress: Carretara de Leganés,
Getafe (Madrid 15 km)



(17)



(19)





20 Centro de Estudios Hidrográficos, 1960-1963
Address: Paseo bajo de la Virgen del Puerto 3

21 Centro de Formación del Profesorado 1952-1957
Address: M30 / Avenida de Puerta De Hierro,
Ciudad Universitaria, Madrid

22 Laboratorios Jorba 1965-1967
Address: A2 / Calle de Josefa Valcarcel 30
[Afgebroken / Demolished]

23 Parroquia de Santa Ana 1965-1971
Address: Calle de la Cañada 35,
Madrid.

(20)



(21)



(23)





01 CISC Libreria Cientifica 1950
 Adress: Calle de Duque de Medinacelli 4

02 Edificio IBM, 1967
 Adress: Paseo de la Castellana 4
 Madrid

03 Instituto de Microbiología Ramón y Cajal 1949-1956
 Adress: calle Velazquez / calle Francesco Silveva,

04 CISC Centro de Documentaçon 1961
 Adress: calle Joaquin Costa 22,

05 CISC Instituto de Quimica Organica 1963 1964
 Adress: C/calle Juan de la Cierva 3,

06 Capilla del Espiritu Santo, 1942
 Adress: C/Serrano 125,

07 CISC Edificio central, 1943
 Adress: C/Serrano 117,

08 CISC Instituto Nacional de Optica Daza de Avldes,
 '48
 Adress: C/Serrano 121,
 Madrid



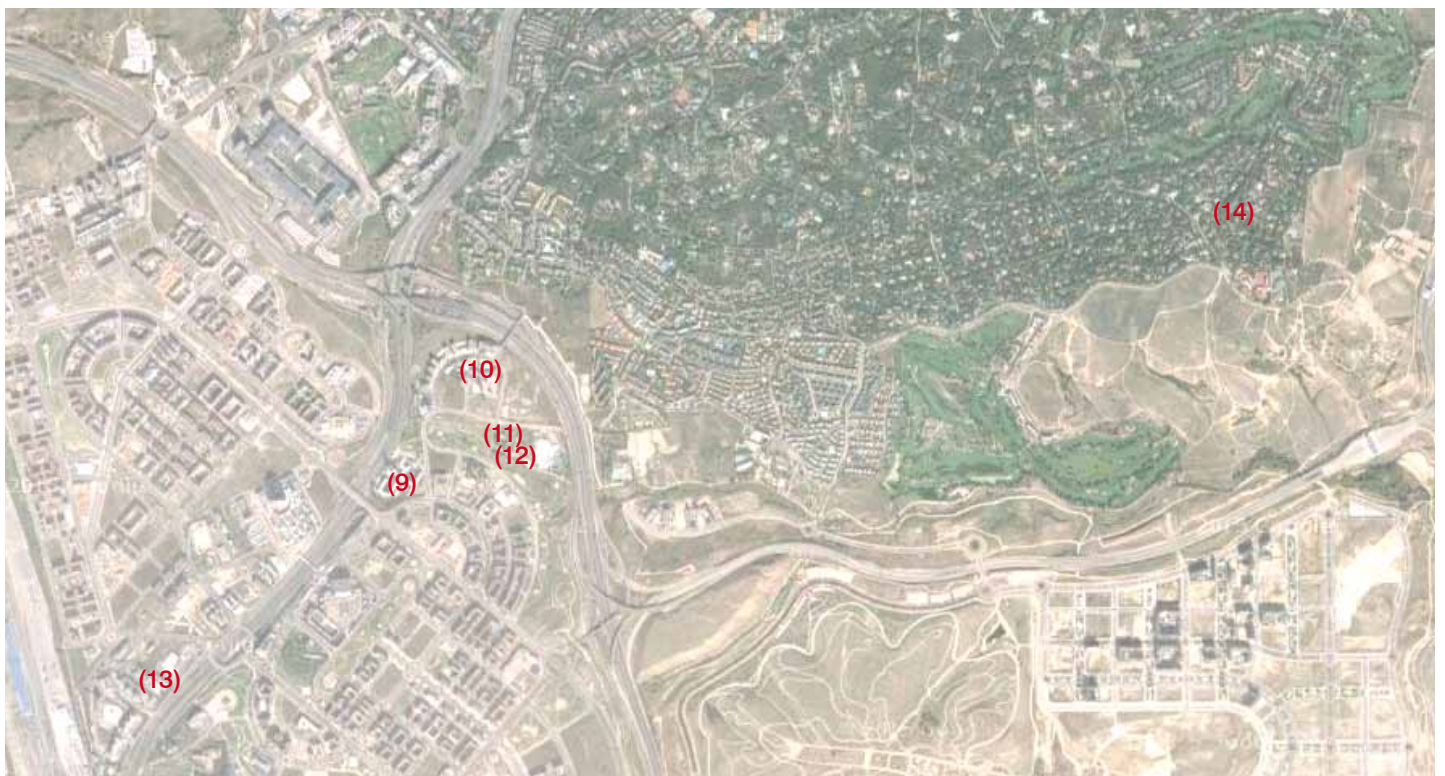
09 Teologado de los PP Dominicos 1955-1958, Madrid
Adress: Calle de los Padres Dominicos
M40 / Av.de Burgos, Madrid

10 Capilla y Colagio de la Congrecion de la Asceun-
cion, '65,
Adress: Calle de los Padres Dominicos
M40 / Av.de Burgos, Madrid

11 / 12 Casa (1956) y Estudio (1970) de Migual Fisac
Adress: Cerro del Aire
M40 / Av.de Burgos, Madrid

13 Laboratorios farmacéuticos Made 1960-1967
Adress: Av. de Burgos 91,
Madrid
Afgebroken / Demolished

14 Casa Pascual de Juan en la Moraleja 1973-1975,
Adress: Calle del Camino Alto 133,
28109, Alcobendas, Madrid





15 Centro de Rehabilitacion MUPAG: 1969-1973,
Adress: C/ Madre de Dios 42 / Maestro Chapí 25.

16 Pabellellón de Dirrección Alter, 1959
Adress: C/Mateo Inuria 30,

17 Parroquia de Nuestra Señora de Altamira, '83-'91,
Adress: Av. del Ferrol 49
Madrid.

18 Centro social de las Hermanas Hospitalarias,'85-'86
Adress: Calle Reina Victoria 5
Ciempozuelos (Madrid 35 km.)

19 Polideportivo Sportscenter 2003
Adress: Carretara de Leganés,
Getafe (Madrid 15 km)



20 Centro de Estudios Hidrográficos, 1960-1963
Adress: Paseo bajo de la Virgen del Puerto 3

21 Centro de Formación del Profesorado 1952-1957
Adress: M30 / Avenida de Puerta De Hierro,
Ciudad Universitaria, Madrid

22 Laboratorios Jorba 1965-1967
Adress: A2 / Calle de Josefa Valcarcel 30
[Afgebroken / Demolished]

23 Parroquia de Santa Ana 1965-1971
Adress: Calle de la Cañada 35,
Madrid.



